

Een mooie omgeving zou een positieve invloed op mensen hebben

Bouwgrond in stedelijke gebieden is schaars geworden waardoor het bestaan van volkstuinen steeds meer onder druk komt te staan. Aan het nut van volkstuinen twijfelt niemand, maar hun waarde in de maatschappij wordt wel ter discussie gesteld.

hedendaagse ontwikkeling van volkstuinen

Tekst en fotografie: Éva Kovács

Ooit ontstonden volkstuinen op stukjes braakliggend land. Vandaag de dag zijn dit kostbare open ruimtes geworden tussen oprukkende stadsdelen. Er zijn al honderden volkstuin-hectaren voor nieuwbouw geweken. In de meeste gevallen is de grond eigendom van de gemeente en wordt deze aan goed georganiseerde verenigingen verhuurd. Hun productiewaarde is inmiddels te verwaarlozen. De oorspronkelijke functie is al decennialang aan het verschuiven van nut naar recreatie. Het is ook een feit dat er verhoudingsgewijs veel ruimte door relatief weinig mensen wordt gebruikt. Om het bestaansrecht van volkstuincomplexen te versterken is modernisering onvermijdelijk.

Van volkstuin naar tuinpark

Volkstuinen zijn méér dan open ruimtes in of nabij de bebouwde kom waar mooi of nuttig getuinierd wordt. Het zijn flinke groene oases, longen voor de stad, leefgebieden voor flora en fauna. Het zijn plekken waar de mens mentaal en fysiek wel bij vaart en het zijn sociale ontmoetingsplaatsen. Het is zaak om deze waarden te behouden.

De milieuwaaarde van een volkstuincomplex is vergelijkbaar met die van een stadspark of een groenstrook. Om er ook plezierig te kunnen wandelen en verblijven, moet aansluiting worden gezocht bij de stedelijke structuur en is het aanleggen van goed begaanbare paden, die geschikt zijn voor kinderwagens, rolstoelen en fietsen noodzakelijk. Het is wel gewenst, dat de grenzen tussen privé en openbaar subtiel, maar duidelijk worden aangegeven, bijvoorbeeld door hagen. Een mooi voorbeeld is het door 'West 8' architecten ontworpen nieuwe tuinpark Papendorp bij Utrecht. Ingebed tussen de kantoorpanden ervaar je volkstuinen als openbaar groen. Door de doordachte padenstructuur kan men hier in de lunchtijd wandelend genieten van kleur en groen. De financiële kant van dit verhaal is ook interessant. De onderhoudskosten van openbaar groen drukken niet meer op de gemeentelijke begroting, want het werk wordt door vrijwilligers (de volkstuinders) gedaan.

Multifunctioneel gebruik

Tuinieren wordt door alle lagen van de bevolking als aangename bezigheid ervaren. Daarom is het een uitstekend middel om de ontbrekende sociale samenhang in steden te bevorderen. Er zijn al genoeg voorbeelden bekend waar het onderhoud van verpauperde openbare ruimten door omwonenden positieve impulsen gaf. Zo zijn in

de achterbuurten van New York, Londen of Kaapstad volkstuintjes ontstaan die zin geven aan het bestaan van hun verzorgers, de kwaliteit van het leefklimaat verhogen, criminaliteit verminderen en sociale integratie bevorderen. De initiatieven zijn inmiddels tot organisaties uitgegroeid met namen als 'Green Guerrilla' of 'Greenthumbs'. In Nederland zijn geïsoleerde projecten bekend. In Utrecht Overvecht is een pilotproject gestart, het z.g. 'bruikleentuinen', nadat bewoners het initiatief namen om het groen zelf te beheren.

Eco-educatie

Het besef is groeiend, dat het al op jonge leeftijd overbrengen van begrip en kennis van natuurwaarden en processen de beste investering is voor een duurzame samenleving. Schooltuinen en eco-educatie zijn hierbij onontbeerlijk. Vaak is de wil er wel, maar is in de nabijheid van de scholen geen ruimte beschikbaar. Volkstuinen zouden hierin een belangrijke rol kunnen spelen. Niet alleen omdat ze over ruimte beschikken, maar ook omdat tussen de volkstuinders onvoorstelbaar veel kennis aanwezig is, die ze dolgraag willen doorgeven.

In het tuinpark 'Nut en Genoegen' in Capelle aan den IJssel gebeurt het overbrengen van ecokennis aan omwonenden al. Gemotiveerde vrijwilligers vertellen tijdens de vaste rondleidingdagen over het ecoveld, de pas opgezette bijenstal of over het intensief beleven van de natuur (horen-zien-voelen-ruiken).

Het concept 'Volkstuinen nieuwe stijl' zou met twee handen moeten worden aangegrepen. Het lijkt mij een uitstekend instrument om sociaal-culturele aspecten een positieve impuls te geven en, net zo belangrijk, naar een duurzamer milieu te streven.

Lang leve de volkstuin!

